

Nr 114.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 41 i förordningen den 15 juni 1923 om motorfordon; given Stockholms slott den 13 mars 1925.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av § 41 i förordningen den 15 juni 1923 om motorfordon.

GUSTAF.

Viktor Larsson.

Förslag

till

**förordning om ändrad lydelse av § 41 i förordningen den 15 juni 1923
(nr 281) om motorfordon.**

Härigenom förordnas, att § 41 i förordningen den 15 juni 1923 om motorfordon skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 41.

Mom. 1. Framföres automobil eller motorcykel, varom i § 34 sägs, eller traktortåg med större hastighet än som i varje fall är medgiven, straffes den felande med böter från och med tio till och med ettusen kronor.

Mom. 2. Förer den, som är synbarligen berörd av starka drycker, motorfordon eller traktortåg, varom i mom. 1 förmåles, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor.

Mom. 3. Har förare vid förseelse, varom i mom. 1 eller 2 sägs, ådagalagt grov vårdslöshet eller visat uppenbar ligkiltighet för andra människors liv eller egendom, må till fängelse i högst tre månader dömas.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1925.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1925.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Larsson anför:

Med anledning av motionsvis gjorda framställningar anhöll riksdagen i skrivelse den 27 maj 1924, nr 212, att Kungl. Maj:t täcktes efter verkställd utredning antingen själv meddela eller, därest så ansåges erforderligt, för riksdagen framlägga förslag till skärpta bestämmelser i syfte att förebygga trafikolyckor till följd av trafikpersonals förtäring av alkoholhaltiga drycker.

Behov av skärpning av gällande bestämmelser i förevarande avseende föreläge enligt riksdagens i skrivelsen uttalade uppfattning särskilt beträffande förare av motorfordon. Ehuru behovet för annan trafikpersonals del icke syntes vara lika starkt, borde likväl enligt riksdagens mening utredningen icke från början begränsas till allenast motorfordonsförarna.

Med anledning av riksdagens sålunda gjorda anhållan hava yttranden i frågan inhämtats dels från medicinalstyrelsen, dels beträffande förare av motorfordon från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, automobilklubben och Sveriges trafikbilägares riksförbund, beträffande järnvägspersonal från järnvägsstyrelsen och svenska järnvägsföreningen, beträffande sjöfartspersonal från kommerskollegium och lotsstyrelsen samt beträffande förare av luftfartyg från Svenska aeroklubben.

Vad beträffar förare av motorfordon, så anser jag mig böra, innan jag ingår på vad de hörda myndigheterna och korporationerna härutinnan yttrat, i korthet redogöra för de bestämmelser till förhindrande av trafikolyckor på grund av alkoholmissbruk, som för närvarande gälla beträffande motorfordonsförare, samt för de förslag till ändring av dessa bestämmelser, som framkommit vid frågans behandling vid nästlidet års riksdag.

För erhållande av körkort fordras, jämlikt § 15 mom. 1 i förordningen den 15 juni 1923 om motorfordon, bland annat, företeende av intyg, att sökanden gjort sig känd för nykterhet. I mom. 3 av samma paragraf stadgas, att, därest förare befinner sig vid färd med automobil varit berusad, vederbörande länsstyrelse skall återkalla körkortet. Huruvida nytt körkort kommer att utfärdas blir beroende på länsstyrelsens prövning efter förloppet av viss tid återkallandet angiven tid. Slutligen stadgas i § 41 av berörda för-

Förare av motorfordon.

ordning, att straffet för framförande av motorfordon eller traktortåg med större hastighet än som i varje fall är medgiven, vilket straff eljest är böter från och med 10 till och med 1,000 kronor, må, därest föraren vid förseelsens begående varit berusad, skärpas till fängelse i högst tre månader.

I en av de motioner, som föranlett riksdagens nu ifrågavarande skrivelse, förordades, under hänvisning till de i Danmark i ämnet gällande bestämmelserna, ett stadgande av innebörd, att motorfordonsförare, som i denna sin egenskap ställts under åtal för någon förseelse, skulle kunna ådömas straff, därest det blott utrönts, att han »förtärt rusdrycker under sådana omständigheter, att han därav vid förseelsens begående kunnat vara påverkad».

I de yttranden i förevarande ämne, som inhämtades av vederbörande riksdagsutskott, uttalades *dels* av polismästaren i Stockholm, att det åsyftade målet syntes kunna bäst nås genom att ordet »berusad» i motorfordonsförordningen utbyttes mot det till sin innebörd vidare uttrycket »synbarligen berörd av starka drycker», *dels* av länsstyrelsen i Stockholms län, att i § 41 i berörda förordning borde intagas straffbestämmelse för förare, som vid körning med motorfordon befunnits »vara påverkad av alkoholhaltig dryck».

Riksdagen uttalade för sin del allenast, att en ändring av § 41 i förordningen om motorfordon i den riktning de hörda myndigheterna angivit syntes ägnad att främja det ifrågavarande syftet.

De nu avgivna yttrandena innehålla bland annat följande:

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har förklarat sig icke hava något att erinra mot att ordet »berusad» i enlighet med polismästarens i Stockholm förslag ersattes med »synbarligen berörd av starka drycker». Styrelsen ansåge emellertid, att stadgandet borde gälla alla slag av fordon samt även ryttare, och ville med hänsyn bland annat därtill ifrågasätta, huruvida icke en bestämmelse av förevarande slag borde hava sin plats i vägtrafikstadgan.

Automobilklubben har såsom sin mening uttalat, att den nuvarande bestämmelsen i § 41 icke vore tillräckligt betryggande. Klubben ansåge, att en ändring av paragrafen borde vidtagas därhän, att straff stadgades för förare icke blott då han vid körning med motorfordon varit berusad utan redan då han under körning befunnits så påverkad av alkoholhaltiga drycker, att hans förmåga att framföra fordonet och bedöma den föreliggande situationen i någon nämnvärd grad inskränkts. Att låta straffbarhet inträda redan då förare vore blott »påverkad av alkoholhaltig dryck» vore emellertid enligt klubbens mening att gå för långt. Klubben ville för sin del förorda, att något av uttrycken »uppenbart påverkad av alkoholhaltig dryck» eller »synbarligen berörd av starka drycker» komme till användning.

Beträffande villkoren för erhållande av körkort och stadgandena rörande återkallande av sådant ansåge klubben någon skärpning icke erforderlig.

Sveriges trafikbilägares riksförbund har inledningsvis påpekat, att det under senare år ökade antalet automobilolyckor givetvis måste ses i sammanhang med den oerhörda stegringen i antalet motorfordon — enligt förbundets uppgifter från 5,000 år 1919 till 58,000 år 1924. Vad beträffade förare av fordon i yrkesmässig trafik, med vilka förbundet närmast hade anledning att sysselsätta sig, ville förbundet framhålla, att de gällande stränga bestämmelserna om indragning av körkort och tillstånd att framföra automobil i

yrkesmässig trafik innebure tillräcklig garanti mot dessa förare missbruk av starka drycker. Med hänsyn härtill och i betraktande av att berusning måste anses framkalla fara för trafiksäkerheten ifråga om alla slag av vägfärande och icke blott när det gällde motorfordonsförare, har förbundet ställt sig avvisande mot införande enbart för dessa av fullständigt spritförbud. Förbundet har emellertid ansett sig kunna instämma i det uttalande i ämnet, som gjorts av första kammarens första tillfälliga utskott och som i huvudsak upptagits i riksdagens ifrågavarande skrivelse.

Medicinalstyrelsen har uttalat önskvärdheten av att bestämmelser till bättre skydd mot trafikolyckor åvägabringades samt framhållit, att förslag till sådana bestämmelser lämpligen borde utarbetas av vederbörande trafikmyndighet i samråd med medicinalstyrelsen.

Slutligen har *järnvägsstyrelsen*, med hänsyn till att skador i betydlig utsträckning tillfogades statens järnvägars materiel genom trafikolyckor, vållade av sådana motorfordonsförare, som påverkats av starka drycker, ansett sig böra uttala sin anslutning till det av polismästaren i Stockholm framförda förslaget om skärpta bestämmelser i förevarande avseende.

Vad därefter beträffar annan trafikpersonal än förare av motorfordon, så hava de hörda myndigheterna i stort sett ställt sig helt avvisande till någon skärpning av redan gällande bestämmelser i förevarande hänseende.

Annan trafikpersonal än förare av motorfordon.

Järnvägsstyrelsen har redogjort för stadgandena om påföljd för alkoholmissbruk av i statens järnvägars tjänst anställd personal — vilka i korthet refererats i riksdagens ifrågavarande skrivelse — samt påpekat, att bestämmelserna i ämnet senast år 1918 undergått en avsevärd skärpning. Styrelsen har härefter lämnat en del sifferuppgifter av intresse för spörsmålet. Av dessa framgår bland annat, att antalet avskedanden på grund av onykterhet bland den ordinarie personalen nedgått från i medeltal över 5 fall per år under femårsperioden 1913—1917 till i medeltal omkring 2 fall årligen under femårsperioden 1919—1923, detta ehuru den ordinarie personalstocken sedan år 1913 ökats med omkring 50 procent. Jämväl antalet fylleriförseelser visa en bestämmd tendens till nedgång. Den huvudsakliga orsaken till dessa företeelser vore enligt styrelsens mening att söka däri, att personalen alltmera genomträngdes av medvetandet om nykterhetens betydelse för tjänstutövningen. Någon anledning att antaga, att ett bättre resultat skulle ernås genom ytterligare skärpta bestämmelser ansåge styrelsen icke förefinnas.

Svenska järnvägsföreningen har meddelat, att de enskilda järnvägsförvaltningarna vid inträffande fall av onykterhet i tjänsten i allmänhet tillämpade bestämmelserna i den för statens järnvägars personal gällande disciplinstadgan. Det förekomme emellertid numera ytterst sällan, att någon av järnvägarnas personal gjorde sig skyldig till onykterhet i tjänsten, och enligt föreningens åsikt hade erfarenheten icke givit vid handen, att det för järnvägarnas vidkommande föreläge något behov av skärpta bestämmelser i det av riksdagen angivna syftet.

Kommerskollegium har i huvudsak åberopat en av kollegii sjötekniska biträde upprättad promemoria, i vilken bland annat framhållits, att enligt nu gällande ansvarsbestämmelser i sjölagen och sjömanslagen synnerligen stränga straff kunde och även plägade ådömas för vållande av trafikolyckor till sjöss under inflytande av starka drycker. Då under de senaste 7 åren endast 0.2 procent av sådana olyckor hade inträffat eller skäligen kunde anses hava inträffat till följd av att ombord anställda varit berörda av starka drycker, syntes någon ändring i dessa ansvarsbestämmelser icke påkallad.

Lotsstyrelsen har funnit en skärpning av de för lotsverkets personal i förevarande avseende gällande stadgandena icke erforderlig.

Svenska aeroklubben har avvisat tanken på fullständigt förbud för förare av luftfartyg mot förtäring av alkoholhaltiga drycker, men däremot antytt behovet av straffbestämmelser för fall då verkan av alkohol kunnat påvisas under tjänst ombord å luftfartyg. Såsom mest angeläget har klubben emellertid framhållit kravet på införande av bestämmelser angående med korta tids-mellanrum återkommande obligatoriska läkarundersökningar rörande förarens andliga och kroppsliga vigör.

Jag vill i detta sammanhang erinra därom, att i samband med den av 1920 års riksdag begärda utredningen om revision av gällande lagbestämmelser emot fylleri och dryckenskap ifrågasatts införande i allmänna strafflagen av ett stadgande, som skulle i viss mån tillgodose kravet på skydd mot av spritmissbruk orsakade trafikolyckor. Såsom av den till innevarande års riksdag avlåtna propositionen nr 63 med förslag till lag om ändrad lydelse av 18 kap. 15 § strafflagen framgår, hade sålunda i ett inom justitiedepartementet utarbetat och lagrådet underställt förslag till ändring av nämnda lagrum intagits bestämmelse om bötesstraff för den, som under utövning av yrke eller tjänst, varav annans säkerhet till liv eller hälsa beror, är överlastad av starka drycker.

Lagrådet, som i samband med förslaget föredragning erhållit del av ovan refererade yttranden i anledning av riksdagens nu ifrågavarande skrivelse, ansåg emellertid förslaget i denna del olämpligt. Beträffande skälen härför tillåter jag mig hänvisa till lagrådets vid ovanberörda proposition fogade yttrande. Här må allenast erinras, att lagrådet funnit det erforderliga skyddet för den fara, som vore i fråga, på ett mera effektivt sätt beredas eller, där så ej redan skedde, kunna beredas genom straffstadgande i specialförfattning eller ock i annan form än straff. I anslutning härtill och under påpekande av att de missförhållanden, på vilka allmänna uppmärksamheten framförallt blivit fästad, vore de, som förekomme vid motorfärd till lands, hemställde lagrådet, att i samband med slopande av den ifrågavarande föreslagna bestämmelsen i strafflagen måtte övervägas lämpligheten av att i förordningen om motorfordon införa ett stadgande om bötesstraff för den, som i berusat tillstånd för automobil, ändock att han icke gjort sig skyldig till att framföra den med otillåten hastighet.

I enlighet med lagrådets uttalanden har den ifrågavarande allmänna straffbestämmelsen uteslutits i det förslag till ändring av 18 kap. 15 § strafflagen, som nyligen förelagts riksdagen.

Vad beträffar annan trafikpersonal än motorfordonsförare, så torde redan nu i allmänhet tillräckliga garantier för trafiksäkerheten i ifrågavarande avseende förefinnas. Jag vill härutinnan allenast under hänvisning till de avgivna utlåtandena erinra om de stränga disciplinära åtgärder, som kunna och pläga vidtagas i fråga om personal vid såväl allmänna som enskilda trafikföretag. En skärpning av de härutinnan gällande bestämmelserna har också

av de hörda myndigheterna avstyrkts. Beträffande en grupp av trafikpersonal, nämligen förare av luftfartyg, synas dock måhända vissa kompletterande föreskrifter kunna bli påkallade.

För närvarande saknar jag emellertid anledning att föreslå några särskilda åtgärder i ifrågavarande hänseende beträffande annan trafikpersonal än förare av motorfordon.

Vad dessa senare angår, kan det visserligen synas, som om den i motorfordonsförordningen stadgade stränga påföljden för den, som framför automobil i berusat tillstånd, nämligen ovillkorlig indragning av körkortet, borde i sig innefatta ett tillräckligt återhållande moment i fråga om förares bruk av alkoholhaltiga drycker. Erfarenheten torde emellertid giva vid handen, att så icke alltid är förhållandet. Särskilt må framhållas, att ifrågavarande påföljd ej obligatoriskt inträder, om föraren varit i endast mindre grad påverkad av starka drycker, varjämte är att märka, att för en stor grupp av motorfordonsförare, nämligen för dem, som bedriva automobilkörningen huvudsakligen såsom nöje eller sport, en indragning av körkort icke har samma betydelse som för yrkesmännen på området, för vilka denna påföljd oftast medför ett avskärande av förvärvsmöjligheterna.

Det synes därför motiverat, att, såsom riksdagen och flertalet av de hörda myndigheterna förordat, tillgripa ett generellt straffhot mot den, som vid framförande av motorfordon är påverkad av alkoholhaltiga drycker. Stadgandena böra därvid så avfattas, att straff kommer att drabba även i de lindrigare fall av påverkan, som visserligen innebära fara för trafiksäkerheten, men där ett obligatoriskt återkallande av körkortet icke lämpligen bör föreskrivas. Beträffande ordvalet vid karaktäriserande av den grad av påverkan av alkohol, som bör fordras för straffbarhet, så anser jag mig böra förorda det av polismästaren i Stockholm föreslagna och redan nu i förordningen angående försäljning av rusdrycker använda uttrycket »synbarligen berörd av starka drycker», vilket, på samma gång det markerar en skillnad från strafflagens ordval i fråga om ansvar för fylleri, torde vara av den art, att det icke kan föranleda till godtycke vid tillämpningen.

Straffet för ifrågavarande förseelse synes böra bestämmas till böter från och med 25 till och med 1,000 kronor.

Ett straffbud av nu ifrågavarande generella slag torde lämpligen kunna införas som ett nytt andra moment i § 41. I nuvarande andra stycket finnes straffskärpning till fängelse i högst tre månader stadgad för det fall, att förare vid i § 41 angivna förseelse, varmed hittills åsyftats framförande av motorfordon med otillåten hastighet, ådagalagt grov vårdslöshet eller varit berusad eller visat uppenbar likgiltighet för andra människors liv eller egendom. Om, som jag vill förorda, detta stadgande införes som tredje moment i paragrafen och i samband därmed orden »eller varit berusad» utgå, skulle dylik straffskärpning kunna drabba förare, som vid framförande av motorfordon är synbarligen berörd av starka drycker, om han samtidigt ådagalagt vårdslöshet eller likgiltighet på sätt nyss omnämnts.

Att utöver det nu föreslagna stadgandet vidtaga en skärpning av bestämmelserna rörande återkallelse av körkort finner jag icke erforderligt.

I anslutning till nu anförda synpunkter har jag låtit inom kommunikationsdepartementet utarbeta ett förslag till ändrad lydelse av § 41 i förordningen den 15 juni 1923 (nr 281) om motorfordon.

Sedan departementschefen härefter uppläst berörda förslag, hemställer han, att Kungl. Maj:t ville inhämta riksdagens yttrande över detsamma.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. C. F. v. Krusenstierna.